

Gemeentereis Aardgasvrij de klapper

Deze klapper geeft aan de hand van de Gemeentereis Aardgasvrij een overzicht van de belangrijkste kennisproducten die Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) en Expertisecentrum Warmte (ECW) hebben ontwikkeld van 2019 tot en met 2022. Op 1 januari 2023 zijn het PAW en ECW samengegaan in het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW).

De vier fasen van de Gemeentereis Aardgasvrij

De Gemeentereis Aardgasvrij beschrijft de processtappen die je als gemeenteambtenaar kunt inzetten, vanaf de planvorming tot het moment dat een gebied 'van het gas af' is. De reis bestaat uit vier fasen.

Fase 1 Verkenning

De verkenning van de aardgasvrij-opgave leidt tot de transitievisie warmte. Waarschijnlijk heeft je gemeente deze al. Maar verduurzaming als maatschappelijke opgave is sterk in ontwikkeling. Daarom is het noodzakelijk om je transitievisie warmte iedere vijf jaar te actualiseren, op basis van nieuwe inzichten. Hiervoor is een stappenplan transitievisie warmte opgesteld.

Fase 2 Voorbereiding: uitvoeringsplan maken

Na de verkenning volgt de voorbereiding. Het maken van een uitvoeringsplan is daarbij de eerste stap. Je maakt hiermee de transitievisie warmte concreet door een wijkanalyse te maken, een projectplan op te stellen en vervolgens het uitvoeringsplan te schrijven en vast te stellen. Hiervoor is het stappenplan uitvoeringsplan gemaakt. Vervolgens maak je een juridische vertaling van de transitievisie warmte en het uitvoeringsplan: dat is het omgevingsplan.

Fase 3 Uitvoering

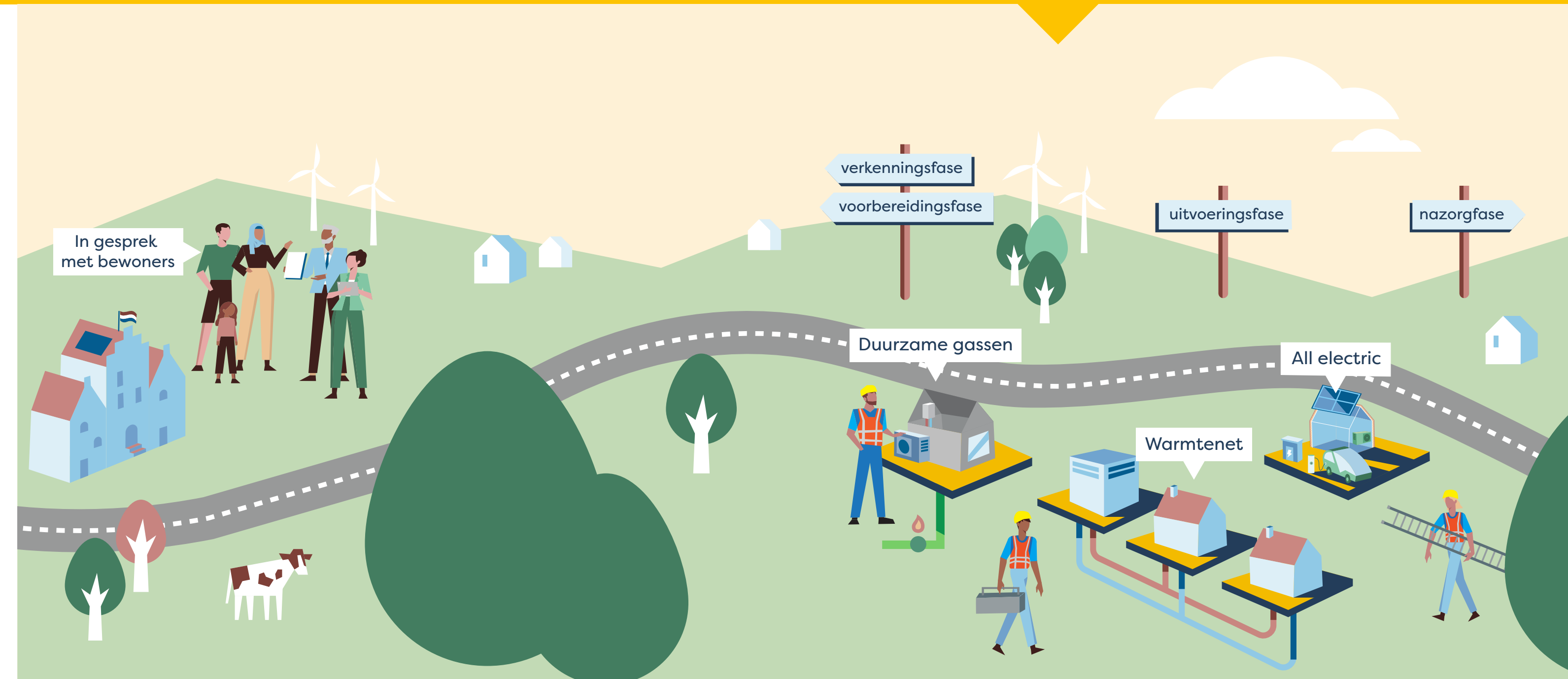
In de uitvoeringsfase realiseren uitvoerende partijen de aansluiting van de alternatieve warmtebron. Gebouweigenaren gaan aan de slag met (woning)isolatie en installatie van apparatuur of individuele warmtebron. Het uitvoeringsplan omschrijft wie welke rol en verantwoordelijkheden heeft.

Monitoring van de uitvoering is hierbij essentieel. Verder benader je in deze fase de achtergebleven huishoudens.

Fase 4 Nazorg/exploitatie

In deze fase is de warmteopwekking, distributie en levering van warmte gerealiseerd. Alternatieve warmtebronnen zijn aangesloten en werken. Communicatie naar bewoners is ook nu essentieel. Je evalueert en zorgt dat inwoners met vragen of problemen goed geholpen worden. Verder kunnen warmteprojecten worden uitgebreid en geoptimaliseerd.

Op de volgende pagina's zie je welke kennisproducten je wanneer kunnen helpen.

Kennisproducten voor gemeenten in de lokale warmtetransitie

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat we in 2030 anderhalf miljoen huizen, bedrijfspanden en maatschappelijke gebouwen aardgasvrij hebben gemaakt. In 2050 moet de hele gebouwde omgeving aardgasvrij zijn. Een enorme transitie. Om gemeenten hierbij te ondersteunen is er de online Gemeentereis Aardgasvrij, met daaraan gekoppeld een groot aantal kennisproducten.

In dit uitklapbare overzicht – de klapper – hebben we de belangrijkste kennisproducten tot nu toe verzameld. Deze zijn ontwikkeld op basis van ervaringen van (proeftuin)gemeenten. De klapper is bedoeld om ambtenaren van gemeenten te helpen hun regierol actief in te vullen bij het aardgasvrij maken van een wijk, buurt of dorp.

Per fase van de gemeentereis zijn de producten verzameld die voor die fase relevant zijn. Scan de QR-codes en je komt direct bij de producten. Klik vervolgens vooral door, op de vervolgpagina's staat veel waardevolle informatie. Ben je net gestart en wil je duiding over hoe je verder moet na vaststelling van de transitievisie warmte? Bekijk dan eerst het stappenplan uitvoeringsplan. Daarin word je goed op weg geholpen.

Samen maken we de reis naar aardgasvrij!

verkenningfase

voorbereidingsfase

uitvoeringsfase

nazorgfase

Projectteam opstarten

Transitievisie warmte vaststellen

Wijkanalyse

Uitvoeringsplan vaststellen

Omgevingsplan vaststellen

Aanpak in de wijk

Duurzame gasen

All electric

Warmtenet

Gaskraan dicht

Nazorg

In gesprek met bewoners

Verkenning

Handreiking voor lokale analyse
Handreiking voor prioritering en afweging van ambities, uitgangspunten en randvoorwaarden rond de transitievisie warmte.

Stappenplan transitievisie warmte
Het stappenplan helpt je bij het opstellen én actualiseren van de transitievisie warmte.

Factsheet AVG
Welke persoonsgegevens kun je wel en niet opslaan en gebruiken bij de aardgasvrij-opgave? De factsheet biedt overzicht.

Praatplaat rolverdeling
Praatplaat voor constructieve samenwerking en heldere rolverdeling tussen gemeente, woningbouwcorporaties en netbeheerder.

Checklist warmtenetten
Overweeg je een warmtenet? Beoordeel je projectidee met behulp van de checklist.

Factsheets gebouwmaatregelen
Welke individuele maatregelen kan je treffen om woningen aardgasvrij te maken? Veel informatie vind je in deze serie factsheets.

Isoleren: Standaard & streefwaarden
Lees hier meer over 'de Standaard': het isolatieniveau waarbij een woning voldoende geïsoleerd is voor laag-temperatuurverwarmingssysteem.

Factsheets energiebronnen en -dragers
Naast individuele maatregelen om woningen aardgasvrij te maken, zijn er ook collectieve opties. Meer informatie hierover vind je in deze serie factsheets.

Voorbereiding

Stappenplan uitvoeringsplan
Inzicht in de stappen die je kunt zetten, wanneer je je transitievisie warmte concreet maakt in een uitvoeringsplan. Inclusief inhoudelijke kenmerken én informatie over borging binnen de Omgevingswet.

Handreiking participatie
Hoe betrek je je bewoners? Om bewonersparticipatie te borgen is er deze handreiking.

Wijkanalyse
Met deze analyse zet je de fysieke en sociale wijkkenmerken op een rij. Met daarbij een stakeholder- en financieel-economische analyse van alternatieven voor aardgas.

Dashboard eindgebruikerskosten
Dit dashboard geeft inzicht in de eindgebruikerskosten van verschillende warmtestrategieën voor eigenaar-bewoners en huurders.

Overzicht marktordening en financiering
Een bundeling van alle kennis tot nu over proces, marktordening en financiering van warmtenetten voor de bestaande bouw.

Startpunt bestaande bouw aansluiten op warmtenetten
De technische kennis over het aansluiten van bestaande gebouwen op een warmtenet is gebundeld in een overzicht.

Staalkaart energietransitie gebouwde omgeving
Wat is de ruimte voor gemeenten om regels op te stellen voor de energietransitie in de gebouwde omgeving? Deze staalkaart biedt inspiratie.

Template businesscase warmtenetten
Wanneer is het interessant om een warmtenet te ontwikkelen? Met dit template krijg je inzicht in de kosten van je warmtenet en het maken van een businesscase.

Parallele processen

Verkenning aanpak plattelandsgemeenten
In landelijk gebied zijn de kansen, uitdagingen en oplossingen bij de aardgasvrij-opgave anders dan in steden. De verkenning helpt om hier meer inzicht in te krijgen.

Routekaart klimaat en energie
In deze interactieve routekaart klimaat en energie vind je een overzicht van alle acties en doelen uit het Klimaatakkoord voor gemeenten.

Schetsboek ontdekken wat werkt
De wijkgerichte aanpak biedt kansen om meerdere opgaven te verbinden. In het schetsboek vertellen diverse gemeenten over hun ervaring hiermee.

Gereedheidskist arbeidsmarkt en scholing in aardgasvrije wijken
Hoe en waar vind je de handen om alle wijken aardgasvrij te maken? Drie tools helpen je om in gesprek te gaan over het vraagstuk en tot concrete acties te komen.

Verkenning levensloopbestendig wonen: De drempel verlagen
Wat kun je als gemeente doen om oudere bewoners te helpen het levensloopbestendig maken van hun huis te combineren met verduurzaming? Een verkenning.

Gedurende het hele proces

Resultaten onderzoek regio
Lees de concrete handvatten over invulling van de regio, die zijn opgesteld aan de hand van inzichten van proeftuingemeenten.

Overzicht financieringsinstrumenten
Een overzicht van landelijke en provinciale financieringsinstrumenten en subsidieregelingen die je kunt benutten bij de ontwikkeling van een warmteproject.

Wijkpaspoort
Een dashboard van Kadaster en VNG waar je snel informatie over de wijk terugvindt.

DEGO
In DEGO zie je in één opslag hoe een wijk ervoor staat en wat dat betekent voor de energietransitie. Een belangrijk hulpmiddel bij de aardgasvrij-opgave.

Database transitievisies warmte
Een verzameling van alle transitievisies warmte van alle gemeenten.